

О. Мазко, кандидат педагогічних наук, викладач

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНО-ОПОСЕРЕДКОВАНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

На початку ХХІ століття в умовах інформаційного суспільства з'являються нові форми навчальної комунікації, які вимагають інших шляхів реалізації педагогічної взаємодії. Якщо традиційно педагогічна взаємодія здійснювалась у межах аудиторії, де вчитель співпрацював з учнями безпосередньо, то сучасні уявлення про її здійснення доповнюються використанням інформаційних технологій у навчанні, що дає нам підстави поряд з безпосередньою педагогічною взаємодією виокремити комп'ютерно-опосередковану.

Безпосередня педагогічна взаємодія розуміється як взаємна активність суб'єктів навчального процесу при візуальному та аудіальному контакті в межах одного фізичного простору [1, с. 14] в один і той же час. Взаємодія «віч-на-віч» встановлюється при наявності спільного фокусу уваги (об'єкта, теми, спільної діяльності) та при усвідомленні її учасниками присутності один одного.

Комп'ютерно-опосередкована педагогічна взаємодія визначається як будь-яка комунікативна трансакція, що виникає у процесі використання суб'єктами різних інформаційно-комунікаційних технологій. При такій взаємодії учасники спілкування не контактують безпосередньо, а вступають у комунікативні зв'язки один з одним опосередковано. Комп'ютерно-опосередкована взаємодія тлумачиться також дослідниками [2; 3] як процес, за допомогою якого учасники цієї взаємодії створюють та сприймають нову інформацію, обмінюються нею, використовуючи мережеві телекомунікаційні системи, які сприяють її кодуванню, передачі, розкодуванню та інтерпретації. Це наголошує на необхідності взаємодії у процесі вивчення іноземної мови, яка у цьому випадку стає можливою через використання технологічного потенціалу.

Комп'ютерно-опосередкована педагогічна взаємодія змінює спосіб, у який люди взаємодіють та співпрацюють. Використовуючи комп'ютер, вони практикують нові стилі взаємодії як у особистому, так і у професійному плані. Замість того, щоб взаємодіяти віч-на-віч більшість часу, сучасні технології дають можливість вивчати іноземну мову на відстані, через Інтернет. Про це свідчить швидкий розвиток дистанційного навчання та впровадження навчання з використанням засобів мобільного зв'язку (mobile-assisted language learning). Комп'ютерно-опосередковане спілкування поступово стає не тільки інструментом навчання, але й технологією, посередником та двигуном соціальних стосунків.

Комп'ютерно-опосередкована педагогічна взаємодія може відбуватися в індивідуальному або груповому режимі. Це залежить, в основному, від застосовуваних форматів/технологій. Написання СМС, електронних листів, коментарів у електронних журналах, а також обмін миттєвими повідомленнями у чатах, тренувальні програми тощо здебільшого передбачають індивідуальну участь. Використання інтерактивних дошок, спілкування у соціальних мережах, відео-конференції або дискусії в онлайн режимі характеризуються груповою участю усіх суб'єктів педагогічної взаємодії. Наразі розробляються нові комп'ютерні програми та завдання, які можуть використовуватися більше, ніж одним користувачем одночасно. Наприклад, навчальні ігри для великої кількості учасників, веб-сайти, націлені на спільне навчання та взаємодію між їх відвідувачами, а також додатки для мобільних телефонів, метою яких є створення інтерактивного навчального середовища та заохочення учнів до вивчення іноземної мови у найбільш звичний та зручний для них спосіб.

На відміну від безпосередньої педагогічної взаємодії, головною характеристикою якої є перебування всіх її суб'єктів у межах одного фізичного простору у один і той же час, комп'ютерно-опосередкована педагогічна взаємодія відрізняється часовими рамками і реалізується у двох типах контактів через мережу Інтернет: асинхронному (із затримкою у часі) та синхронному (одночасному). *Асинхронна педагогічна взаємодія* – це навчальна телекомунікація, у ході якої контакт між викладачем та студентом (групою студентів) здійснюється з певною затримкою у часі [4]; учасники отримують, створюють та застосовують знання не одночасно, а у зручний для них час. Тривалість такого процесу може варіюватися залежно від формату роботи, оскільки іноді студенту для виконання певної дії необхідно усього декілька хвилин (обмін повідомленнями у соціальних мережах, участь у дискусійному форумі), а іноді й значно довший час (написання електронного листа, створення презентації). *Синхронну* педагогічну взаємодію дослідники [2; 5] тлумачать як спілкування за допомогою телекомунікаційних технологій із миттєвим встановленням контакту між його учасниками. Така взаємодія характеризується присутністю усіх суб'єктів у межах різних фізичних просторів, проте створює ефект віртуальної/соціальної присутності, що сприяє швидкому встановленню міжособистісних контактів і створенню навчальної спільноти.

М. Варшауер (M. Warschauer), Б. Робертс (B. Roberts) і Л. Турбі (L. Turbee) [3] наголошують на перевагах комп'ютерно-опосередкованої педагогічної взаємодії та її ефективності у процесі вивчення іноземних мов. По-перше, така взаємодія дає учасникам можливість виявляти ініціативу при засвоєнні мови та автономно контролювати власні досягнення, по-друге, забезпечує рівноправність суб'єктів навчального процесу, по-третє, сприяє розвитку умінь самостійно та критично мислити і, нарешті, персоналізує навчальний досвід, надаючи йому особистісних характеристик, і водночас навчає застосовувати його у взаємодії з іншими, ділитися власними знаннями та створювати нові знання разом.

Безпосередня та комп'ютерно-опосередкована педагогічна взаємодія є надзвичайно інтерактивними типами педагогічної взаємодії, оскільки обидва

типи сприяють розвитку динаміки усного мовлення (віч-на-віч у реальному просторі, у віртуальному просторі або по телефону), при чому комп'ютерно-опосередкована педагогічна взаємодія більшою мірою сприяє розвитку інтерактивного писемного мовлення, оскільки велика кількість її форматів передбачає використання письмових робіт (від коротких коментарів до змістовних повідомлень), тим самим тренуючи швидкість та точність їх написання та створюючи позитивну мотивацію до писемної інтеракції.

Розглянуті нами типи педагогічної взаємодії яскраво свідчать про роль сучасного вчителя не як ретранслятора та дозатора знань, а як навчального дизайнера, посередника або експерта. Саме тому майбутній вчитель іноземних мов не зможе ефективно здійснювати свою специфічну професійну діяльність, якщо не буде володіти вміннями педагогічної взаємодії (як безпосередньої, так і комп'ютерно-опосередкованої).

Список літератури

1. Begley A. K. Face to Face Communication: Making Human Connections in a Technology-Driven World. – Boston : Thomson/Course Technology, 2004. – 93 p.
2. Розина И. Н. Технология исследования и продвижения компьютерно-опосредованной коммуникации / И. Н. Розина // Educational Technology and Society. – 2007. – № 10 (2). – С. 230-244.
3. Warschauer M., Turbee L., Roberts B. Computer Learning Networks and Student Empowerment System // System. – 1996. – № 24. – P. 1-14.
4. Ocker R. J., Yaverbaum G. J. Asynchronous Computer-mediated Communication versus Face-to-face Collaboration: Results on Student Learning, Quality and Satisfaction // The Journal of Group Decision and Negotiation. – 1999. – Volume 8. – № 5. – P. 427-440.
5. Chou C. C. Formative Evaluation of Synchronous CMC Systems for Learner-Centered On-line Course // JI. of Interactive Learning Research. – 2001. – № 12 (2/3). – P. 173-192.